

Levinas

uit Doorman en Pott filosofen van deze tijd door Renée van Riessen

“Abel Herzberg heeft dit het 'Noach-syndroom' genoemd. Typerend voor Levinas is dat hij de definitie van deze ervaring onmiddellijk oprekt: elk mens is in die zin een overlevende, elk mens is getuige van kwaad en geweld jegens anderen.”

“Ethisch gezien is Levinas het met Husserl eens: oordelen is noodzakelijk. Maar dat oordeel is niet theoretisch van aard, het is mogelijk op grond van het oneindige, dat breekt met de theorie én met elk idee van gebeurtenissen die zich 'nu eenmaal zo' voltrekken. Het oneindige waar Levinas over spreekt, wordt concreet in een oneindig verlangen naar goedheid.”

“Wat Levinas het *il-y-a* noemt, volgt uit een gedachte-experiment. Stel je voor dat alles wat is, alle dingen en alle personen in het niets terugkeren - wat blijft er dan over? De gangbare filosofische mening (Descartes, Husserl) is dat er dan een bewustzijn overblijft dat deze operatie voltrekt. Levinas gaat verder en kan zich ook de verdwijning van dit bewustzijn voorstellen. Wat er overblijft is een onpersoonlijk, anoniem zijn, een aanwezigheid die 'ruist in de diepte van het niets'. Het verschil tussen binnen en buiten is uitgewist, subject en object worden beide in deze anonimiteit opgenomen.”

“Het anders-zijn, de tijd en de transcendentie - ze komen niet voort uit het subject, maar uit de ontmoeting met wat 'buiten' het subject staat: het absoluut andere.”

“Het gelaat staat op zichzelf en heeft betekenis voor degene die het ziet, dat wil zeggen: het drukt zich zelfstandig uit, het is expressief. De betekenis van het gelaat wordt niet door interpretatie of onthulling tot stand gebracht, het openbaart zijn eigen betekenis door te spreken. Het gelaat is naakt, zonder context. Het wordt niet uit zijn omgeving of functie begrepen en valt buiten elke structuur.

Daarom is spreken iets van een eigen orde: het wezen van de taal is niet de beschrijving, maar het aanspreken, de vocatief. Als aangesprokene wordt de ander meteen ook gerespecteerd in zijn anders-zijn. Hij is niet degene die begrepen wordt, maar degene met wie gesproken wordt. Spreken óver de dingen is pas mogelijk wanneer de gesprekspartners elkaar de objecten aanreiken, elkaar laten zien wat er te zien is. Wie iemand iets laat zien, geeft onderwijs.”